

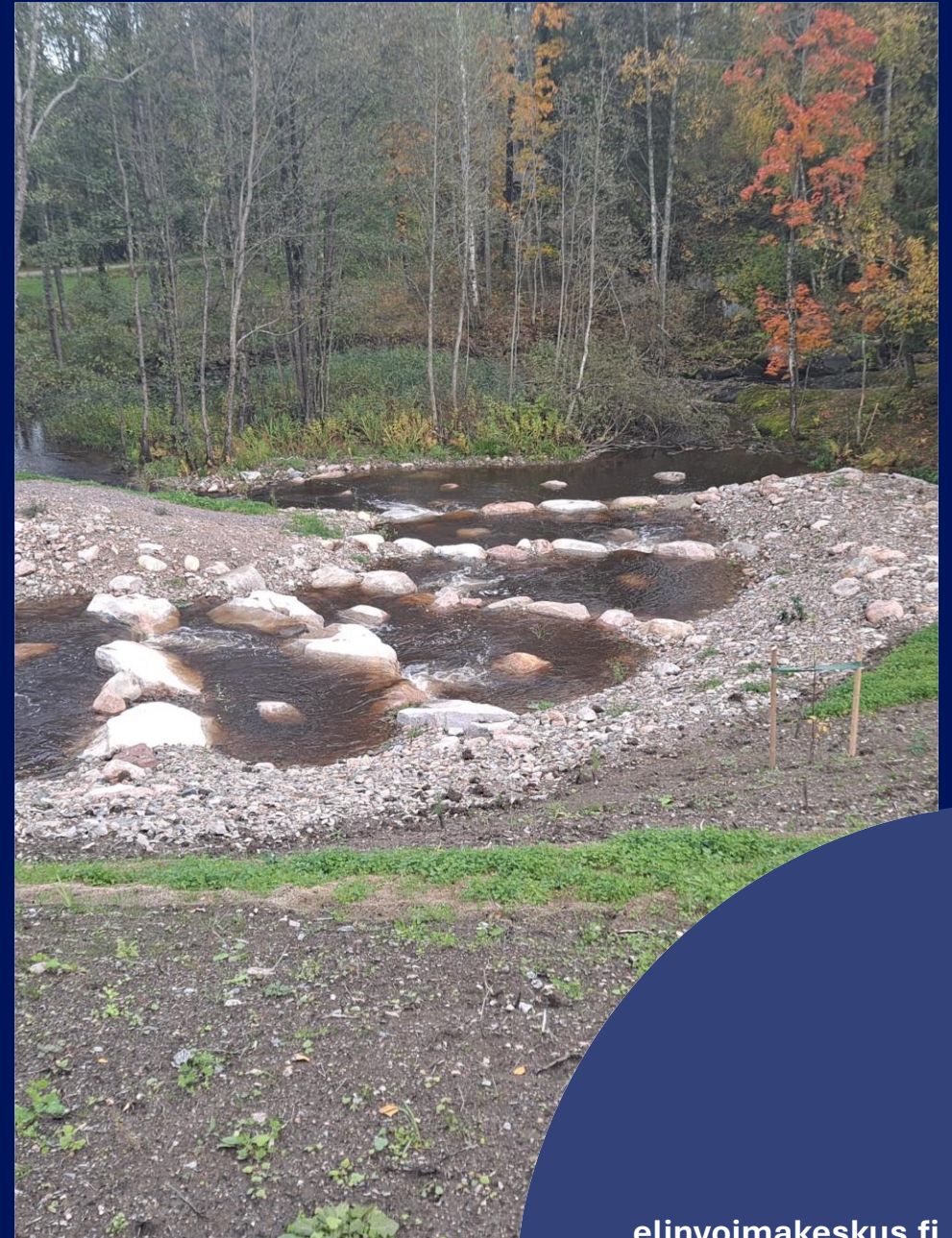
Elinvoimakeskus

KALATIESTRATEGIAN PÄIVITYS

1. Miksi priorisointia tarvitaan ja mitä käytännön kokemuksia siitä on ?

Mikko Koivurinta, Lounais-Suomen elinvoimakeskus, kalatalousyksikkö

11.2.2026

• Esityksen sisältö

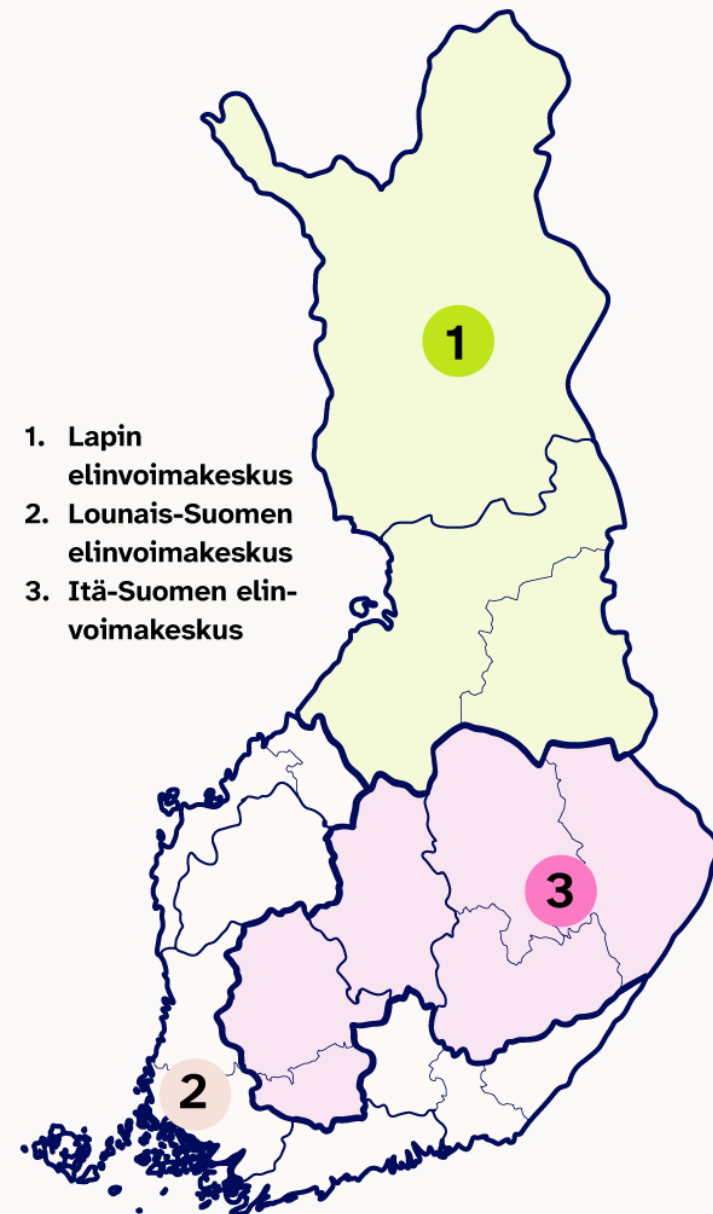
Kalatalousviranomaisen näkökulma

Erityisesti Lounais-Suomen elinvoimakeskus (ent. VARELY)

- Kalatiestrategia 2012
- Kuinka strategiaa on toimeenpantu
- Priorisoinnin haasteet
- Priorisoinnin kehittäminen

11.2.2026

Keskitetyt kalataloustehtävät

Hallitusohjelma

Virtavesiä vapautetaan

Hallitus parantaa vaelluskalojen elinolosuhteita muun muassa ennallistamalla virtavesiä. NOUSU-ohjelmaa jatketaan ja kehitetään. Vähämerkityksellisiä vesivoimaloita puretaan ja vesistöjä palautetaan luonnontilaan. Nykyaikaiset kalatalousvelvoitteet toteutetaan myös pienten patojen osalta. Hallitus päivittää vesilakia siten, että vanhojen vesilupien päivityksen lisäksi niin sanotuille nollavelvoitelaitoksille voidaan asettaa kalatalousvelvoitteita. Hallitus vastaa vesipuitedirektiivin vaatimukseen kansallisella lainsäädännöllä. Hallitus sujuvoittaa kalatiehankkeiden etenemistä sekä mahdollistaa kokeiluja ja pilotointeja vesistöissä.

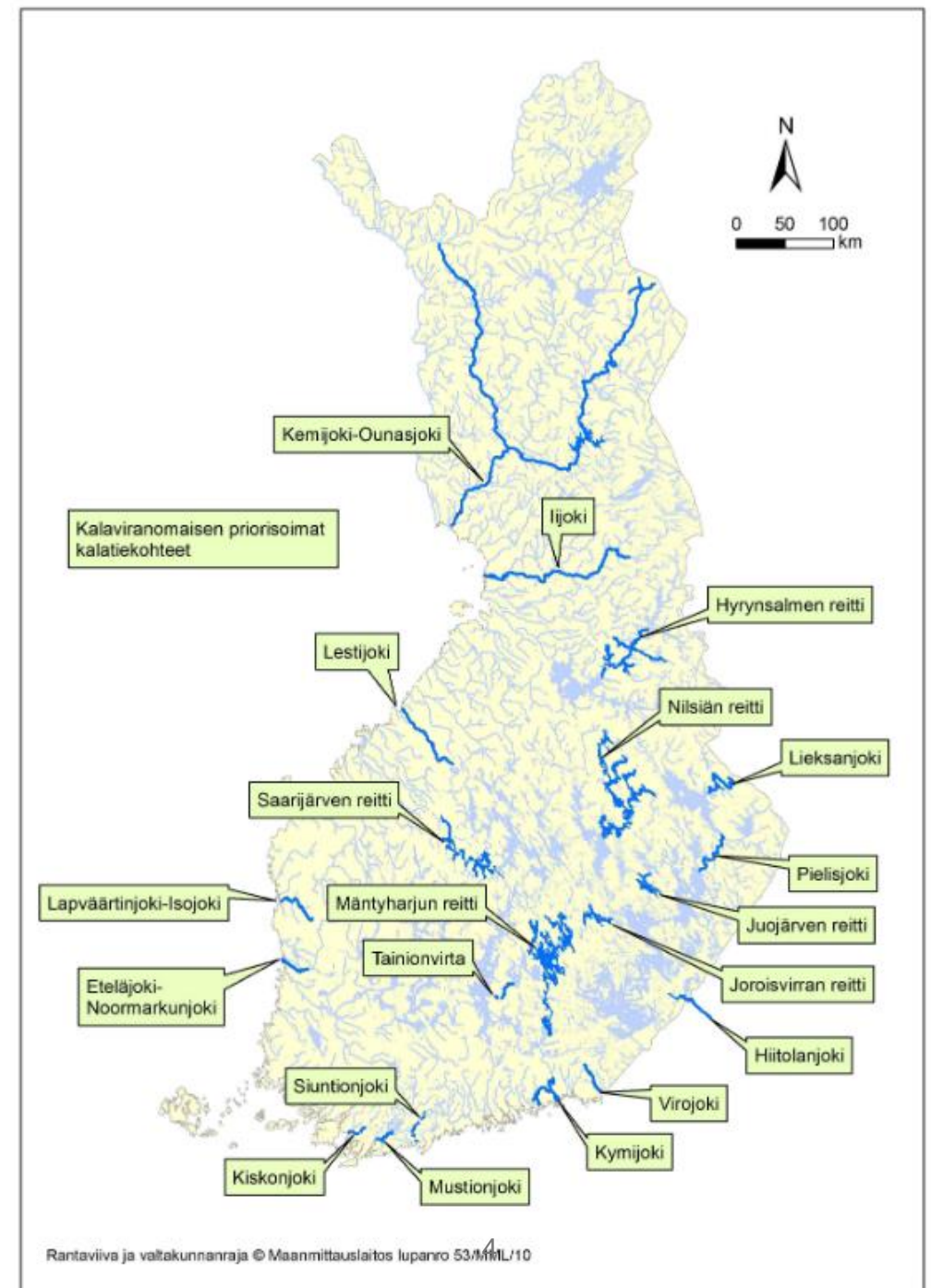
Sekä: Päivitetään kalatie- ja lohistrategiat.

Kalatiestrategia (2012)

Visio, toiminta-ajatus, strateginen päämäärä, 7 toimintalinjaa

Toimintalinja 1: Kalatiehankkeiden monitavoitteinen arviointi ja priorisointi

- Priorisoinnin tärkeimmät perusteet:
 - kalakantojen uhanalaisuus ja alkuperäisyys
 - poikastuotantopotentiaali
 - sosioekonominen merkitys.
- Kalatiehankkeiden arviointiprosessi (strategian liite 1)
- Kärkikohdelista (strategian liite 2.)
 - Kalatalousviranomaisen laajempi kohdelista.
- Strategia on ollut useissa hallitusohjelmissa valmistumisensa jälkeen ja työhön on saatu huomattavasti enemmän resursseja kuin ajalla ennen strategiaa.
- Vesienhoitosuunnitelmat taustatukena

Kuinka priorisointia on tehty tähän mennessä?

- Monitavoitearviointia on tehty isoimmissa kohteissa (mm. Kymijoki, Mustionjoki, Iijoki). Muutamassa kohteessa tehty myös elinkierto mallinnuksia, jos on ollut erityistä syytä tarkastella hankkeen vaikuttavuutta.
- Vesistövisiot sekä mm. erilaiset vesistökohtaiset neuvottelukunnat.
- Rahoitettu ja edistetty muilla keinoin (mm. velvoitemuutoksien) kalatiestrategian kärkikohteita sekä lukuisaa joukkoa paikallisesti priorisoituja kohteita kärkikohdelistauksen ulkopuolelta.
- Kalatalousviranomaisella on hyvät tiedot tärkeistä kohteista ja olemme keskittyneet selkeästi vaelluskalakohteisiin. ELY-keskusten vesistöyksiköt ovat tehneet paljon myös mm. patomuutos- ja padonpurkuhankkeita mm. säännöstelyhankkeiden purkamisien yhteydessä, joissa otetaan lähes poikkeuksetta kalan kulku huomioon.
- Kalastuksensääntelyyn on kiinnitetty huomiota (*Kalastuslaki 379/2015*) ja näitä on kohtuullisen paljon esitetty myös kalatalousalueiden käyttö- ja hoitosuunnitelmissa ja valtakunnallisissa kalavarojen hoitosuunnitelmissa.
- NOUSU-koordinaattorit.
- Paljon aktiivisia järjestöjä, yhdistyksiä, kalatalousalueita jne..
- Ulkopuolista rahoitusta alkanut olla runsaasti.
- Kalatalousviranomaisen omat resurssit kuitenkin rajalliset (rahoitus + henkilöt)

Nykyisen priorisoinnin haasteita

Tärkeiksi priorisoidut kohteet:

- Kärkikohdelistan ohella lukuisia muita tärkeitä kohteita
- Kaikkiin tärkeiksi katsottuihin kohteisiin ei löydy tekijöitä ja resursseja ja luvanhakijoita.
- Tietopuutteet, mm. alasvaellusratkaisut
- Kalatalousvelvoitteiden ajantasaistaminen vai yhteistyö vai molemmat?
- Vaelluskalavesistöjen säännöstelyhankkeet (erityisesti lyhytaikaissäännöstely), tiedon puute säännöstelyn yksityiskohdista.
- Erityisen hankalat vesivoima- ja säännöstelyrakenteet.
- Mikä on sopiva/hyväksyttävä kalankulkuratkaisu? Tekninen kalatie, Kalasydän, ohitusuoma, padon purku?
- Kohteet, joissa on jo kalakanta olemassa ja toisaalta kohteet, joissa kalakanta on luotava uudestaan (tai on paikallinen kanta).

Nykyisen priorisoinnin haasteet

Muuta pohdittavaa:

- Entinen merkittävä vaelluskalajoki, jossa korkea rakennusaste: Paikallinen tahtotila kalan kulun järjestämiseksi voi olla vahva ja paikallisilla olla voimakas epäoikeudenmukaisuuden tunne hävitetyistä ja puutteellisesti kompensoiduista kalakannoista -> painetta kalatiehankkeisiin -> strategian priorisointikriteerit.
- Saadut aloitteet kohteista, joissa poikastuotantoalueet käytännössä hävitetty, mutta joihin halutaan luoda ne uudestaan esim. luonnonmukaisilla ohitusuomilla.
- Vesienhoidon linjaukset vs. kalatiestrategian priorisointi?
- Kalastuksensäättely (KHS, vesialueen omistajat) ?
- Paikallisen vaelluskalakannan elinpiirin laajentaminen ilman järvi- tai meriyhteyttä?
- Ankeriaan alasvaellus ? (hoitosuunnitelma valmisteilla)
- Jokihelmisimpukka?

Nykyisen priorisoinnin kehittäminen

- Nykyinen strategian 1. toimintalinja on hyvä.
- Kalakantojen uhanalaisuus edellä: uhanalaiset ja alkuperäiset kannat ja merkittävät poikastuotantoalueet edelleen tärkeimmät kriteerit. Arviointia on mahdollista tarkentaa uusia työkaluja hyväksikäyttäen (KUOHU-työkalu: LUKE/Itä-Suomen yliopisto/SYKE).
- Paikallinen sitoutuminen, kalastuksensäätely ja seuranta sekä valmius ylläpitää ja seurata rakenteita vahvasti mukana.
- Haitanaiheuttajan rooli vs. yhteiskunnan rooli?
- Ei kärkilistaa, vaan selkeät priorisointiperiaatteet ?
- Yhteensovittaminen vesienhoitosuunnitelmien kanssa
- LUKEn taustaselvitys strategiaa varten.
- **LUKEN politiikkasuositus: Priorisoi, pura, kompensoi ja rahoita**

Kiitos!

Elinvoimakeskus